

Pustolovni turizam u Europi

Moscarda, Monica

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:191:880045>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij

Monica Moscarda

Pustolovni turizam u Europi

Adventure tourism in Europe

Završni rad

Opatija, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij
Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
Studijski smjer: Menadžment u turizmu

Pustolovni turizam u Europi
Adventure tourism in Europe

Završni rad

Kolegij:	Specifični oblici turizma	Student:	Monica Moscarda
Mentor:	Prof. dr. sc. Daniela Gračan	Matični broj:	ps24783/19

Opatija, lipanj 2024.

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Monica Moscarda

(ime i prezime studenta)

Ps24783/19

(matični broj studenta)

Pustolovni turizam u Europi

(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, _____ 13.9.2024. _____

Potpis studenta

Sažetak

Pustolovni turizam je rastući sektor u globalnoj turističkoj industriji koji sve više privlači turiste željne aktivnih i adrenalinskih doživljaja. Ovaj oblik putovanja obuhvaća širok spektar aktivnosti kao što su planinarenje, ronjenje, rafting i ekstremni sportovi, ističući važnost interakcije s prirodnim okolišem i kulturnom baštinom. U Europi, pustolovni turizam ima dugu povijest, ali se prilagođava suvremenim trendovima održivog turizma. Primjeri kao što su Kanarski otoci pokazuju uspješnu integraciju ovog oblika turizma u lokalni turistički kontekst, ističući važnost očuvanja prirodnih resursa i podrške lokalnoj zajednici. Hrvatska, s bogatstvom prirodnih ljepota poput nacionalnih parkova i obale Jadranskog mora, nudi raznolike destinacije za pustolovne turiste, s mnogo potencijala za budući razvoj. Nacionalni parkovi kao što su Plitvička jezera, Paklenica i Krka pružaju idealne uvjete za pustolovne aktivnosti. Obala Jadranskog mora, s brojnim otocima i kristalno čistim morem, savršena je za ronjenje, jedrenje i druge vodene sportove. Pustolovni turizam u Hrvatskoj također ima značajnu ulogu u razvoju ruralnih područja, potičući lokalne zajednice na razvoj turističke infrastrukture i očuvanje tradicionalnog načina života. Uz održiv pristup, Hrvatska može postati jedna od vodećih destinacija za pustolovni turizam u Europi, privlačeći turiste iz cijelog svijeta svojim prirodnim ljepotama i raznolikim aktivnostima.

Ključne riječi: pustolovni turizam; održivost; razvoj pustolovnog turizma

Sadržaj

Uvod	1
1. Specifični oblici turizma	2
1.1. Razvoj specifičnih oblika turizma	3
1.2. Vrste specifičnih oblika turizma	4
2. Pustolovni turizam	6
2.1. Definicija pustolovnog turizma	7
2.2. Značajke pustolovnog turizma	8
2.3. Tipologija pustolovnog turizma	9
2.3.1 „Hard“ oblici pustolovnog turizma	9
2.3.2 “Soft” oblici pustolovnog turizma	9
3. Pustolovni turizam u Europi	10
3.1. Povijest pustolovnog turizma u Europi	11
3.2. Trendovi pustolovnog turizma u Europi	11
3.3. Studija slučaja – Kanarski otoci	12
3.3.1 Povijest i razvoj pustolovnog turizma na Kanarskim otocima	12
3.3.2 Značajke pustolovnog turizma na Kanarskim otocima	13
3.3.3 Pustolovne aktivnosti na Kanarskim otocima	15
3.3.4 Utjecaj pustolovnog turizma na Kanarskim otocima	17
3.3.5 Izazovi i prilike pustolovnog turizma na Kanarskim otocima	17
3.3.6 Uspješno poslovanje pustolovnog turizma na Kanarskim otocima	18
4. Pustolovni turizam u Hrvatskoj	19
4.1. Povijesni razvoj pustolovnog turizma u Hrvatskoj	20
4.2. Destinacije pustolovnog turizma u Hrvatskoj	20
4.3. Potencijalne destinacije pustolovnog turizma u Hrvatskoj	21
4.4. SWOT analiza pustolovnog turizma u Hrvatskoj	21
Zaključak	22
Bibliografija	24
Popis ilustracija	26

Uvod

Ovaj završni rad istražuje značaj pustolovnog turizma kao specifičnog i rastućeg segmenta turističke potražnje, s posebnim naglaskom na njegov razvoj, karakteristike i ulogu u europskom kontekstu, uz konkretne primjere Kanarskih otoka i Hrvatske.

Predmet istraživanja obuhvaća analizu pustolovnog turizma kao oblika turizma koji privlači sve veći broj turista željnih aktivnog odmora i izazova, dok je svrha rada prikazati kako ovaj oblik turizma može pridonijeti održivom razvoju turističkih destinacija i proširenju turističke ponude.

U istraživanju su korištene metode analize sekundarnih podataka, uključujući pregled relevantne literature, analizu izvještaja, statističke podatke i studije slučaja. Ove metode omogućile su sveobuhvatan uvid u povijesne trendove, suvremene izazove i potencijale pustolovnog turizma, posebno u kontekstu europskih destinacija poput Kanarskih otoka i Hrvatske.

Rad je strukturiran tako što prvo obrađuje različite oblike turizma, s posebnim fokusom na pustolovni turizam, pri čemu se definira i klasificira ovaj oblik turizma. Potom se pruža povijesni pregled i analiza trendova u Europi, s detaljnim razmatranjem Kanarskih otoka kao uspješnog primjera integracije pustolovnog turizma u regionalni turistički kontekst. U okviru analize Kanarskih otoka, provedena je i SWOT analiza koja sumira snage, slabosti, prilike i prijetnje ovog oblika turizma na tom području. Nakon toga slijedi analiza situacije u Hrvatskoj, uključujući povijesni razvoj, trenutne destinacije i potencijale za daljnji rast ovog oblika turizma, uz identifikaciju novih mogućih destinacija. Zaključno, rad pruža SWOT analizu koja sumira snage, slabosti, prilike i prijetnje pustolovnog turizma u Hrvatskoj te daje preporuke za njegov održivi razvoj.

Kao specifičan oblik turizma, pustolovni turizam zauzima sve važnije mjesto u globalnoj turističkoj potražnji zbog svoje sposobnosti da pruži jedinstvena i uzbudljiva iskustva. Ovaj rad ima za cilj pružiti dublje razumijevanje pustolovnog turizma kao dinamičnog i rastućeg segmenta turističke industrije, s posebnim naglaskom na njegov potencijal da doprinese održivom razvoju turističkih destinacija, kako u Hrvatskoj, tako i u širem europskom kontekstu.

1. Specifični oblici turizma

Specifični oblici turizma alternativa su masovnom turizmu, ciljajući na manje, dobro definirane segmente turističke potražnje. Razvijeni su kako bi zadovoljili potrebe sve probirljivijih turista koji traže autentična iskustva, neobične aktivnosti i doživljaje prilagođene osobnim preferencijama. Razlikujemo specifične oblike turizma temeljene na prirodnim resursima, kao što su zdravstveni turizam, sportski turizam, nautički turizam, ekoturizam, seoski turizam, lovni i ribolovni turizam. S druge strane, postoje i specifični oblici turizma koji se temelje na društvenim resursima, kao što su konferencijski turizam, kulturni turizam, gastronomski turizam, vjerski turizam i turizam događaja. Ovi oblici turizma potiču razvoj potrebnih standarda za zaštitu prirodnih resursa i povećanje sigurnosti posjetitelja destinacije. Oni također doprinose gospodarskom razvoju pojedinih područja. Za poticanje razvoja specifičnih oblika turizma potrebno je osigurati odgovarajuću infrastrukturu, educirati turističke djelatnike, uspostaviti partnerstva i umrežiti različite gospodarske subjekte te potaknuti lokalno stanovništvo na stvaranje aktivnosti vezanih uz tradiciju i kulturu. Održivi razvoj ovih oblika turizma nužno znači maksimiziranje pozitivnih i minimiziranje negativnih utjecaja na gospodarstvo, društvo i okoliš.

1.1. Razvoj specifičnih oblika turizma

Na razvoj pojedinih oblika turizma utjecali su različiti čimbenici poput tehnološkog napretka, promjena društvenih vrijednosti i gospodarskog rasta. Konkretni ključni momenti za razvoj turističke industrije raščlanjeni su na sljedeći način:¹

Rani početak

Turizam se počeo razvijati u 17. stoljeću s konceptom Grand Toura, gdje su mladi plemići iz zapadne i sjeverne Europe putovali kako bi istražili povijest, umjetnost i kulturnu baštinu. Do 18. stoljeća običaj se proširio na druge dijelove svijeta, uključujući i Sjedinjene Države.

¹ Pirjevac i Kesar, *Počela turizma*, 21.

Industrijska revolucija i napredak u prometu

Industrijska revolucija i napredak u prijevozu, poput razvoja željeznica i automobila, olakšali su putovanje. Stvaranje putničkih agencija i uvođenje paket aranžmana, predvođeni Thomasom Cookom & Sonom, olakšali su izvedbu putovanja.

Poslijeratni rast

Nakon Drugog svjetskog rata, turistička industrija doživjela je značajan rast zbog povećanja slobodnog vremena, povećane svijesti o mogućnostima putovanja i poboljšane prometne infrastrukture. Rast međunarodnog zračnog prometa i paket aranžmana dodatno su ubrzali širenje industrije.

Moderni razvoj

Posljednjih desetljeća turizam se nastavio razvijati uz napredak tehnologije, promjene društvenih vrijednosti i uz gospodarski rast. Uspon digitalnih platformi, društvenih medija i sustava online rezervacija putnicima je olakšao planiranje i rezerviranje putovanja. Osim toga, svijest o ekološkim i društvenim promjenama sve je više prisutna i ljudi sve više pažnje posvećuju održivom obliku turizma.

1.2. Vrste specifičnih oblika turizma

Vrste specifičnih turističkih formata uključuju raznolika iskustva i aktivnosti prilagođene različitim interesima i preferencijama putnika. Neke od uobičajenih vrsta uključuju:²

- **Kulturni turizam** - prvenstveno se odnosi na istraživanje kulturne baštine odredišta, uključujući znamenitosti, muzeje, umjetničke galerije, festivale i lokalne tradicije. Putnici se uključuju u aktivnosti kao što su obilasci odredišta s vodičem, kulturne aktivnosti, kulinarska iskustva i interakcije s lokalnim zajednicama kako bi stekli dublje razumijevanje jedinstvenog kulturnog identiteta odredišta.
- **Ekoturizam** - usredotočuje se na odgovorno putovanje u prirodna područja radi zaštite okoliša, održavanja dobrobiti lokalnih zajednica i poticanja ekološke svijesti i poštovanja. Aktivnosti obično uključuju promatranje divljine, šetnje prirodom te

² Demonja, „Selektivni oblici turizma,“ 64.

sudjelovanje u projektima očuvanja čiji je cilj zaštita biološke raznolikosti i očuvanje ekosustava.

- **Pustolovni turizam** - naglašava aktivnosti na otvorenom i uzbuđujuća iskustva koja predstavljaju fizički i mentalni izazov za sudionike. Popularne pustolovne aktivnosti uključuju planinarenje, trekking, planinarenje, penjanje po stijenama, rafting, zip line i bungee jumping. Pustolovni putnici traže uzbuđenje, uzbuđenje i osjećaj postignuća kroz sveobuhvatna i često udaljena iskustva u prirodi.
- **Wellness turizam** - usmjeren je na aktivnosti i iskustva koja promiču tjelesno, mentalno i emocionalno blagostanje. Putnici se opuštaju, pomlađuju i poboljšavaju cjelokupno zdravlje i kvalitetu života kroz aktivnosti kao što su joga, meditacija, tretmani u toplicama, zdrava prehrana i svjesnost. Odredišta wellness turizma često imaju mirno prirodno okruženje, mirna utočišta i holističke terapije liječenja.
- **Gastroturizam** - temelji se na istraživanju kulinarskih tradicija, lokalne kuhinje, tržišta hrane i kulinarskog nasljeđa destinacije. Posjetitelji uronju u lokalnu gastronomsku scenu, kušaju tradicionalna jela, pohađaju tečajeve kuhanja, posjećuju vinograde i pivovare te prisustvuju gastronomskim turama i festivalima hrane. Kulinarski turizam nudi priliku da kroz hranu i piće doživite kulturni identitet i okuse destinacije.

Ovi specifični oblici turizma zadovoljavaju različite interese, motivacije i stilove putovanja, odražavajući različite sklonosti i želje suvremenog putnika. Kako se turistička industrija nastavlja razvijati, vjerojatno će se pojaviti novi oblici turizma, potaknuti promjenjivim potrošačkim trendovima, tehnološkim inovacijama te globalnim kulturnim i društvenim promjenama.

2. Pustolovni turizam

Pustolovni turizam je vrsta turizma koja uključuje istraživanje ili putovanje koje uključuje određeni rizik (stvarni ili percipirani) i može zahtijevati posebne vještine i fizičku snagu. To je oblik turizma koji je doživio rast krajem 20. i početkom 21. stoljeća kada su turisti počeli tražiti neobične vrste odmora, ali nedostatak specifičnih operativnih definicija omeo je mjerenje opsega i rasta tržišta turizma. Pustolovni turisti mogu biti motivirani za postizanje određenih mentalnih stanja kao rezultat izlaska iz svoje zone udobnosti. To može biti potaknuto doživljavanjem kulturnog šoka ili izvođenjem radnje koja zahtijeva značajan napor i uključuje određeni stupanj rizika ili fizičke opasnosti. U ovom poglavlju će se razraditi i pojasniti definicija, karakteristike, razvoj i vrste pustolovnog turizma.

2.1. Definicija pustolovnog turizma

Definicija pustolovnog turizma (poznatog i kao avanturistički ili robinzon turizam) je složena i ne postoji precizna definicija. U današnjem modernom svijetu, opće prihvaćena i pojednostavljena definicija je da je pustolovni turizam oblik turizma koji uključuje doživljaje, adrenalin i mnoga druga izvanredna iskustva uz određeni rizik i kontroliranu razinu opasnosti. Aktivnosti ovog tipa turizma uglavnom se odvijaju na neobičnim, egzotičnim, misterioznim i udaljenim destinacijama, te se obično povezuju s visokom razinom fizičke aktivnosti sudionika.³

Pustolovni turizam također može obuhvaćati tip turizma koji se odvija na komercijalnim rutama, gdje je ključna atrakcija vanjska aktivnost u nekakvom prirodnom okruženju. Ovaj oblik turizma obično zahtijeva različitu sportsku i drugu opremu kako bi iskustvo za sudionike bilo uzbudljivo i zanimljivo. Svaka osoba ima svoja jedinstvena očekivanja i želje kada je riječ o pustolovnim okruženjima i vanjskim aktivnostima, što uključuje osobne vještine, samodostatnost i dostupnost opreme, bilo da je riječ o vlastitoj opremi ili onoj koju osiguravaju pružatelji usluga.⁴

³ Rabotić, "Selektivni oblici turizma," 2013.

⁴ R.Buckley, "Adventure tourism," 2006.

2.2. Značajke pustolovnog turizma

Pustolovni turizam se izdvaja od drugih oblika putovanja kroz niz specifičnih karakteristika koje zajedno stvaraju jedinstveno iskustvo. Ovaj oblik turizma pruža priliku za iskušavanje vlastitih granica, istraživanje nepoznatog i postizanje osobnih postignuća u kontekstu prirode i kulture. Svi ti elementi zajedno čine pustolovni turizam privlačnim za one koji traže više od klasičnih turističkih aktivnosti. Nekoliko ključnih značajki koje čine pustolovni turizam posebnim:⁵

- **Fizički izazov:** pustolovne aktivnosti često zahtijevaju značajan fizički napor, izazivajući sudionike da se penju strmim stazama, penju po strmim liticama ili veslaju kroz nemirne vode. Fizički zahtjevi ovih aktivnosti povećavaju osjećaj postignuća i osobnog zadovoljstva koje sudionici dobivaju avanturom.
- **Rizik i neizvjesnost:** pustolovni turizam uključuje razinu rizika i nepredvidivosti koja doprinosi uzbuđenosti iskustva. Bilo da jedrenje na divljim vodama ili višednevno pješaćenje kroz udaljenu divljinu, sudionici se moraju boriti s čimbenicima koji su izvan njihove kontrole, kao što su loši vremenski uvjeti, surovi tereni ili susreti s divljim životinjama. Prihvatanje i upravljanje tim rizicima sastavni je dio preuzimanja rizika.
- **Povezivanje s prirodom:** jedan od najnagrađivanih aspekata avanturističkog turizma je prilika da se uroni u prirodni svijet i ostvari dublja povezanost s okruženjem. Pustolovni putnici stječu veće poštovanje prema ljepoti, raznolikosti i krhkosti prirodnog svijeta.
- **Kulturno uranjanje:** pustolovni turizam često uključuje susrete s različitim kulturama i zajednicama, pružajući dublje razumijevanje lokalnih radicija, običaja i načine života. Bilo da se radi o savladavanju tradicionalnih zanata od lokalnih obrtnika ili sudjelovanju u kulturnim ceremonijama, pustolovni putnici imaju priliku produbiti svoje razumijevanje odredišta i izgraditi značajne veze s lokalnim stanovništvom.
- **Osobni rast:** osim pružanja fizičkih i kulturnih iskustava, pustolovne aktivnosti mogu biti snažni katalizatori za osobni rast i samootkrivanje. suočavanje s izazovima, prevladavanje prepreka i izlazak iz svoje zone komfora gradi otpornost, samopouzdanje i osjećaj osnaženosti. Pustolovni putnici ne samo da se vraćaju kući sa sjećanjima na

⁵ Geić, „Menadžment selektivnih oblika turizma,“ 441.

neke određene krajolike, već i s potpuno novim razumijevanjem svojih ciljeva i pogleda na svijet.

Pustolovni turizam pruža priliku za osobna iskustva koja uključuju povezanost s prirodom, kulturom i samim sobom. Ove karakteristike čine ga posebnim i privlačnim za one koji traže više od uobičajenih turističkih aktivnosti.

2.3 Tipologija pustolovnog turizma

Postoje dvije glavne vrste pustolovnog putovanja: *hard* avantura i *soft* avantura. Te se kategorije temelje na razini rizika te fizičkim i mentalnim zahtjevima aktivnosti.

2.3.1 *Hard* oblici pustolovnog turizma

Hard pustolovne aktivnosti karakterizira visoka razina rizika i fizički izazov. Ove aktivnosti obično zahtijevaju napredne vještine i intenzivnu predanost. Primjeri teških pustolovnih aktivnosti uključuju:

- Speleologija
- Planinarenje
- Penjanje po stijenama
- Penjanje po ledu
- Treking
- *Sky diving*

Takve aktivnosti često su popraćene visokom razinom opasnosti i rizika. Za sigurnost su obično potrebni profesionalni vodiči i specijalizirana oprema.

2.3.2 *Soft* oblici pustolovnog turizma

Lake pustolovne aktivnosti, s druge strane, manje su opasne i zahtijevaju minimalnu predanost i početne vještine. Ove aktivnosti često vode iskusni vodiči i popularne su među turistima. Primjeri mekih avanturističkih aktivnosti uključuju:

- **Putovanje s ruksakom** (*backpacking*): oblik nisko budgetnog putovanja koja uključuje samo ruksak. To je poprilično spontan oblik putovanja, koj ne uključuje neka određena pravila. Backpackeri najčešće koriste smještaje poput hostela.

- **Kampiranje:** rekreativna aktivnost u kojoj sudionici provode vrijeme u prirodi te borave i spavaju u improviziranom smještaju poput šatora.
- **Vožnja kanuom/kajakom:** rekreacijska aktivnost koja uključuje veslanje kanuom ili kajakom.
- **Planinarenje:** aktivnost koja uključuje pješaćenje stazama u prirodi.
- **Safari:** turistički pohod koji uključuje istraživanje divljine.
- Ribarstvo
- Jahanje konja
- Ronjenje
- Skijanje
- Snowboarding
- Surfanje

Soft pustolovne aktivnosti osmišljene su kako bi pružile opuštenije i ugodnije iskustvo, a istovremeno nude mogućnosti za istraživanje i otkrivanje.

3. Pustolovni turizam u Europi

Pustolovni turizam jedan je od najbrže rastućih segmenata europskog turizma. Posljednjih nekoliko godina ova vrsta turizma koja se oslanja na aktivnosti u prirodi kao što su planinarenje, biciklizam, ronjenje i druge avanturističke aktivnosti postaje sve popularnija među turistima željnim novih, avanturističkih i uzbudljivih iskustava. Razvoj pustolovnog turizma u Europi počinje u 19. stoljeću, kada se osnivaju prve sportske organizacije i klubovi. U 2024. godini Europa nudi širok raspon avanturističkih mogućnosti, od planina na sjeveru do mediteranske obale na jugu. Zemlje kao što su Island, Norveška, Švicarska i Austrija poznate su po svojim vrhunskim odredištima za avanturistička putovanja, privlačeći turiste željne uzbuđenja. No i druge europske zemlje poput Hrvatske, Španjolske, Portugala i dr. imaju veliki potencijal za razvoj ove vrste turizma. Pustolovni turizam u Europi ne samo da produljuje turističku sezonu, već i otvara nova radna mjesta i pomaže u zaštiti prirodnih ljepota. Ova vrsta turizma stoga predstavlja važnu sastavnicu ukupnog europskog turizma.

3.1 Povijest pustolovnog turizma u Europi

Pustolovni turizam u Europi ima bogatu povijest koja datira iz ranog 20. stoljeća. Pustolovni turizam u Europi počeo je poprimati oblik 1920-ih i 1930-ih godina, posebno u Ujedinjenom Kraljevstvu i Francuskoj. Ovo razdoblje obilježilo je uspon organiziranih grupnih tura, često vođeni iskusnim vodičima, koje su se fokusirale na aktivnosti na otvorenom kao što su planinarenje, kampiranje i skijanje. Ovi rani operateri pustolovnog turizma služili su prvenstveno višoj klasi i bili su poznati po svojim luksuznim smještajima i vrhunskim uslugama. Nakon Drugog svjetskog rata došlo je do značajnog porasta popularnosti pustolovnog turizma u Europi. Ovaj rast potaknut je usponom masovnog turizma i razvojem nove prometne infrastrukture, poput autocesta. Šezdesetih i sedamdesetih godine 20. stoljeća donijele su pojavu povoljnijih turističkih operatera, što je pustolovna putovanja učinilo pristupačnijima široj javnosti. Diversifikacija i specijalizacija u osamdesetim i devedesetim godinama 20. stoljeća svjedočile su značajnoj diversifikaciji pustolovnog turizma u Europi. Nove aktivnosti kao što su penjanje po stijenama, vožnja rijekama i paragliding postale su popularne, a specijalizirani turistički operateri pojavili su se kako bi zadovoljili ovo tržište. Ovo razdoblje također je donijelo uspon ekoturizma i održivih turističkih aktivnosti, koje sui male naglasak na odgovornom putovanju i očuvanju okoliša. U 2000-ima pustolovni turizam u Europi nastavio je evoluirati, potaknut napretkom tehnologije, promjenama u ponašanju potrošača i rastućom sviješću o okolišnim i društvenim pitanjima. Uspon društvenih medija i online platformi za rezervaciju olakšao je turistima istraživanje i rezervaciju pustolovnih putovanja. COVID-19 također je ubrzao pomak prema održivijim i odgovornijim turističkim aktivnostima, pri čemu su se mnogi operateri fokusirali na lokalno angažiranje, razvoj zajednice i zaštitu okoliša.⁶ Pustolovni turizam u Europi ima dugu i fascinantnu povijest, od svojih ranih početaka 1920-ih do modernog doba.⁷ Sektor se značajno razvijao tijekom godina, potaknut napretkom tehnologije, promjenama u ponašanju potrošača i rastućom sviješću o okolišnim i društvenim pitanjima. Danas je avanturistički turizam u Europi uspješna industrija koja nudi raznolike aktivnosti i iskustva koja zadovoljavaju različite preferencije i razine vještina.

⁶ Smajlović, „Budućnost turizma,“ 116.

⁷ Hudson, „Adventure Tourism,“ 15.

3.2 Trendovi pustolovnog turizma u Europi

Sektor pustolovnog turizma u Europi doživio je značajan rast, potaknut razvojem određenih preferencija putnika i tržišnim trendovima u nastajanju. Europsko tržište pustolovnih putovanja poraslo je za 12% u 2022. u usporedbi s 2021. i predviđa se da će do 2027. dosegnuti iznos od 365 milijardi eura, a mladi, obrazovani i imućni pojedinci čine najveći i najbrže rastući segment pustolovnih putnika⁸. Ti putnici sve više daju prioritet prirodi, održivosti i kulturnom doživljaju destinacije, usklađujući se s ponudama operatera pustolovnog turizma. Destinacije u usponu poput Slovenije, Azora, Kanara i Balkana postaju sve popularnije, pružajući nova i raznolika avanturistička iskustva. Kratke, lokalizirane avanture u blizini urbanih područja također dobivaju na snazi, zadovoljavajući bijeg od užurbanog životnog. Tehnologija i marketing, posebice platforme za online rezervacije, VR iskustva i marketing na društvenim mrežama, ključni su alati za doseganje ciljne publike i promicanje pustolovnog turizma. Održivost je sve veća briga, što potiče operatere da usvoje ekološke prakse i dobiju certifikate poput Green Travel Awarda i European Ecolabela. Pustolovno krstarenje postaje sve popularnije, nudeći jedinstveni spoj avanture i opuštanja. Ravnoteža između posla i privatnog života dovedeno je u pitanje novim trendom uravnotežavanja posla i putovanja, gdje radnici na daljinu koriste tehnologiju kako bi rad bio ostvaren s bilo kojeg mjesta u svijetu. Zemlje uvode ili prilagođavaju opcije viza kako bi privukle i zadržale digitalne nomade, prepoznajući ekonomski potencijal radnika na daljinu. Pustolovni turisti su raznoliki, ali mnogi imaju određene zajedničke značajke, kao što su raspoloživi prihod, obrazovanje i želja za jedinstvenim iskustvima. Millennials i generacija Z su oni koju će se najvjerojatnije upustiti u pustolovne aktivnosti. Europsko tržište pustolovnog turizma neprestano se razvija, s trendovima koji uključuju jedinstvena i autentična iskustva.

3.3 Studija slučaja – Kanarski otoci

Kanarski otoci plasirali su se kao referentna destinacija za pustolovni turizam na međunarodnoj razini. Zahvaljujući svojoj privilegiranoj klimi, geografskoj raznolikosti i prirodnom bogatstvu, ovo otočje nudi širok raspon uzbudljivih i nezaboravnih aktivnosti koje privlače putnike u potrazi za autentičnim iskustvima.

⁸ Grand View Research, *Izveštaj o veličini i rastu tržišta pustolovnog turizma*, 18.

Pustolovni turizam na Kanarskim otocima obuhvaća razne aktivnosti, od planinarenja i penjanja u impresivnim nacionalnim parkovima, do vodenih sportova u Atlantskom Oceanu te avantura koje vam omogućuju uživanje u panoramskim pogledima na otoke. Svaka od ovih aktivnosti daje posjetiteljima priliku da se povežu s prirodom i otkriju najautentičniju bit destinacije.

Osim uzbuđenja i adrenalina, pustolovni turizam na Kanarskim otocima nudi i mogućnost istraživanja bogate lokalne kulture i gastronomije, upotpunjujući iskustvo putnika. Od tradicije predaka domorodaca do tipičnih jela kao što je „krumpir s mojom“, Kanarski otoci pozivaju na uranjanje u svijet kontrasta i otkrića.

Uz blagu klimu koja omogućuje uživanje u aktivnostima na otvorenom tijekom cijele godine, Kanarski su otoci postali referentna destinacija za ljubitelje avanture. Bilo da se bave planinarenjem, penjanjem, vodenim sportovima ili zračnim aktivnostima, posjetitelji će moći doživjeti jedinstvena iskustva u privilegiranom prirodnom okruženju, otkrivajući kulturno i gastronomsko bogatstvo koje karakterizira ovaj arhipelag.

3.3.1 Povijest i razvoj pustolovnog turizma na Kanarskim otocima

Pustolovni turizam na Kanarskim otocima je relativno novi pojam, koja datira s početka 20. stoljeća. Iako su klima i prirodne ljepote otoka oduvijek privlačile posjetitelje, tek se 50-ih godina prošlog stoljeća turizam počeo značajnije razvijati. U to su vrijeme neki pustolovni putnici otkrili su pješčane plaže i toplu klimu Kanarskih otoka, što je privuklo više posjetitelja i dovelo do stvaranja turističke infrastrukture i usluga.

Tijekom sljedećih godina, turizam na Kanarskim otocima doživjeo je veliki rast, potaknut izgradnjom zračnih luka, hotela i drugih usluga. Turizam je postao jedan od glavnih izvora prihoda za otočno gospodarstvo, stvarajući izravna i neizravna radna mjesta u sektorima kao što su smještaj, restorani, prijevoz i zabava.

Kako je rastao turizam, tako je rasla i ponuda pustolovnih aktivnosti. Kanarski otoci nude razne aktivnosti koje kombiniraju avanturu i kontakt s prirodom, poput planinarenja, penjanja, vodenih sportova i avantura iz zraka. Suptropska klima otoka omogućuje uživanje u aktivnostima na otvorenom tijekom cijele godine.

Trenutačno je pustolovni turizam na Kanarskim otocima jedna od glavnih atrakcija arhipelaga. Kako bi potaknula pustolovni turizam i promicala diverzifikaciju turističke ponude,

Vlada Kanarskih otoka pokrenula je kampanje poput "Otoci s mnogo toga za ispričati", koja širi baštinu i identitet destinacije kroz priče koje pričaju službeni vodiči. Ova strategija nastoji privući znatizeljnije i pustolovnije posjetitelje, povezujući ih emocionalno s odredištem i povećavajući njihovu lojalnost i želju za povratkom. Ukratko, pustolovni turizam na Kanarskim otocima je doživio brz i drastičan porast.

3.3.2 Značajke pustolovnog turizma na Kanarskim otocima

Pustolovni turizam na Kanarskim otocima rastući je sektor koji nudi širok raspon uzbudljivih i nezaboravnih aktivnosti u jedinstvenom prirodnom okruženju. Ključne značajke ove vrste turizma na Kanarskim otocima uključuju:

- **Prirodna raznolikost:** Kanarski otoci nude niz zapanjujućih prirodnih krajolika, poput nacionalnih parkova, zlatnih pješčanih plaža, tropskih šuma i vulkanskih krajolika. To posjetiteljima omogućuje uživanje u planinarenju, penjanju, vodenim sportovima i zračnim avanturama u raznolikom prirodnom okruženju.
- **Suptropska klima:** suptropska klima Kanarskih otoka omogućuje vam da uživate u aktivnostima na otvorenom tijekom cijele godine, što ih čini idealnim za aktivan turizam. Blage temperature i stalno sunce čine ove otoke rajem za ljubitelje avanture u bilo koje godišnje doba.
- **Sportske i pustolovne turističke aktivnosti:** Kanarski otoci nude niz aktivnosti koje kombiniraju avanturu i kontakt s prirodom, kao što su planinarenje, penjanje, vodeni sportovi i avanture iz zraka. Ove aktivnosti omogućuju posjetiteljima da istraže prirodu, izazovu njezine granice i uživaju u panoramskom pogledu na otoke.
- **Kultura i gastronomija:** Bogata kultura i ukusna gastronomija Kanarskih otoka savršeno nadopunjuju svaku avanturu. Posjetitelji mogu uživati u tipičnim jelima kao što su Papas Arrugadas con Mojo, kozjem siru i lokalnom vinu, otkrivajući jedinstvene tradicije i festivale.
- **Nacionalni parkovi i prirodne znamenitosti:** Kanarski otoci imaju nekoliko nacionalnih parkova i zaštićenih prirodnih lokacija koje nude mogućnosti za istraživanje prirode i uživanje u pustolovnim aktivnostima. Ta mjesta uključuju nacionalni park Teide, nacionalni park Garajonay i druga jedinstvena prirodna mjesta.

- **Ponuda aktivnosti:** Kanarski otoci nude širok raspon aktivnosti, od planinarenja i penjanja do vodenih sportova i avantura iz zraka. To posjetiteljima omogućuje odabir aktivnosti koje najbolje odgovaraju njihovim interesima i sposobnostima.
- **Organizirane ture s vodičima:** obilasci Kanarskih otoka s vodičem najbolji su način da otkrijete sve što otoci nude.
- **Turističke zajednice:** Turistički ured Kanarskih otoka početna je točka za istraživanje grada. Ovdje ćete pronaći detaljne informacije o najboljim lokalnim atrakcijama, događanjima i aktivnostima, a tim stručnjaka spreman je pomoći vam u planiranju vašeg itinerara.
- **Suvremena kanarska kultura:** Kanarski otoci obuhvaćaju mješavinu kultura, afričku, europsku i latinoameričku koje se odražavaju u glazbi, plesu, gastronomiji i određenim običajima.
- **Klimatske prednosti:** suptropska klima Kanarskih otoka omogućuje vam da uživate u aktivnostima na otvorenom tijekom cijele godine, što ih čini idealnim za aktivan turizam. Blage temperature čine ove otoke rajem za ljubitelje avanture u bilo koje godišnje doba.

Pustolovni turizam na Kanarskim otocima je rastući sektor koji nudi širok raspon uzbudljivih i nezaboravnih aktivnosti u jedinstvenom prirodnom okruženju. Ključne karakteristike ove vrste turizma uključuju prirodnu raznolikost, suptropsku klimu, sportske aktivnosti i pustolovni turizam, kulturu i gastronomiju, nacionalne parkove i prirodne znamenitosti, ponudu aktivnosti, vođene ture, turistički ured, modernu kulturu Kanara i klimatske pogodnosti.

3.3.3 Pustolovne aktivnosti na Kanarskim otocima

Kanarski otoci nude širok izbor avanturističkih aktivnosti koje posjetiteljima omogućuju uživanje u prirodi, kulturi i avanturi u jedinstvenom okruženju. Neke od najboljih avanturističkih aktivnosti na Kanarskim otocima uključuju:

- **Planinarenje:** Kanarski otoci imaju mrežu zaštićenih staza koje posjetiteljima omogućuju istraživanje prirode i uživanje u panoramskom pogledu na otoke. Ističu se nacionalni park Teide na Tenerifima i nacionalni park Garajonay na La Gomeri.

- **Ronjenje i snorkeling:** Kanarski otoci nude jedinstvene prilike za ronjenje i ronjenje s disalicom u kristalno čistim vodama i otkrivanje morskog života. Ističu se mjesta za ronjenje u Abadesu, La Restingi i El Hierru.
- **Kajaci:** Kanarski otoci nude izlete kajakom i daskom za veslanje za istraživanje obala i unutarnjih voda otoka. Istaknuti sadržaji uključuju iznajmljivanje kajaka u Playa Santiagu i vožnju kajakom na južnoj obali Gran Canarie.
- **Biciklizam:** Kanarski otoci nude staze za biciklizam i brdski biciklizam koje posjetiteljima omogućuju istraživanje prirode i uživanje u panoramskom pogledu na otoke. Ističu se nacionalni park Teide na Tenerifima i nacionalni park Garajonay na La Gomeri.
- **Paragliding:** Kanarski otoci nude jedinstvene prilike za paragliding i uživanje u panoramskom pogledu na otoke. Izdvajamo paragliding na Fuerteventuri i paragliding na La Gomeri. Kanarski otoci također nude biciklističke ture koje posjetiteljima omogućuju istraživanje prirode i uživanje u panoramskom pogledu na otoke. Ističu se nacionalni park Teide na Tenerifima i nacionalni park Garajonay na La Gomeri.
- **Izleti brodom:** Kanarski otoci nude izlete brodom koji posjetiteljima omogućuju istraživanje obala i unutarnjih voda otoka. Izdvajamo izlet brodom s ronjenjem u El Hierru i vođenu pješačku turu u Nacionalnom parku Teide.
- **Istraživanje kanjona:** Kanarski otoci nude jedinstvene prilike za hodanje po gudurama i uživanje u panoramskom pogledu na otoke. Ističu se Barranco del Infierno na Tenerifima i Barranco de Fataga na Gran Canariji.
- **Izleti s konjima:** Kanarski otoci nude izlete s jahanjem koji posjetiteljima omogućuju istraživanje prirode i uživanje u panoramskom pogledu na otoke. Istaknuti događaji uključuju otkrivanje prirodnih ljepota Gran Canarije tijekom jahanja u El Salobreu.
- **Vođeni obilasci:** Kanarski otoci nude vođene obilaske koji posjetiteljima omogućuju otkrivanje povijesti i kulture otoka. Ističu se vođeni posjeti Nacionalnom parku Teide na Tenerifima i Nacionalnom parku Garajonay u La Gomeri.

3.3.4 Utjecaj pustolovnog turizma na Kanarskim otocima

Pustolovni turizam na Kanarskim otocima ima značajan utjecaj na gospodarstvo i okoliš ovih otoka. Pustolovni turizam jedan je od glavnih izvora prihoda za gospodarstvo Kanarskih otoka. Prema studiji pustolovni turizam generirao je oko 12 milijuna stranih turista u 2015. i približno dva milijuna iz ostatka španjolske države, što je imalo značajan gospodarski utjecaj na regiju.

⁹ Ovaj oblik turizma ima pozitivan utjecaj na očuvanju prirodne baštine Kanarskih otoka. Stvaranjem zaštićenih prirodnih prostora i promicanje održivih pustolovnih aktivnosti pomoglo je u očuvanju prirodne baštine i bioraznolikosti otoka.

3.3.5 SWOT analiza pustolovnog turizma na Kanarskim otocima

Kanarski otoci, poznati po svojoj prirodnoj ljepoti i ugodnoj klimi, nude brojne mogućnosti za pustolovni turizam. Ova SWOT analiza istražuje snage, slabosti, prilike i prijetnje povezane s razvojem pustolovnog turizma na ovom odredištu. S jedne strane, bogata raznolikost prirodnih resursa i cjelogodišnja ugodna klima predstavljaju značajne prednosti, dok su ovisnost o vanjskim tržištima i klimatske promjene potencijalne slabosti. Također, postoje prijetnje poput negativnog utjecaja na okoliš i pritiska na lokalne resurse, ali i prilike za razvoj infrastrukture, otvaranje novih radnih mjesta i promicanje održivosti. Analizom ovih čimbenika može se bolje razumjeti potencijal Kanarskih otoka kao destinacije za pustolovni turizam i strategije potrebne za uspješan razvoj ovog sektora.

Tablica 1. SWOT pustolovnog turizma na Kanarskim otocima

Slabosti	Snage
Ovisnost o vanjskim tržištima: ekonomija Kanarskih otoka snažno ovisi o međunarodnom turizmu, što ih čini ranjivima na globalne ekonomske promjene i promjene u preferencijama turista.	Raznolikost prirodnih resursa: Kanarski otoci imaju bogatu raznolikost prirodnih krajolika, uključujući vulkanske planine, šume, plaže i ocean, što pruža brojne mogućnosti za pustolovni turizam kao što su planinarenje, ronjenje, surfanje i biciklizam.

⁹ Gobierno de Canarias, "Canarias celebra el Día Mundial de Turismo con la colaboración pública-privada como clave de la recuperación," 2022.

<p>Klimatske promjene: Kanarski otoci su podložni posljedicama klimatskih promjena, kao što su suše, porast temperature i promjene u morskim strujama, što može utjecati na održivost pustolovnog turizma.</p> <p>Poteškoće u pristupačnosti određenih područja: neka pustolovna odredišta su teško dostupna, što ograničava broj posjetitelja.</p>	<p>Cjelogodišnja destinacija: blaga klima tijekom cijele godine čini Kanarske otoke idealnom destinacijom za pustolovni turizam u svako doba godine, što doprinosi stabilnosti prihoda od turizma.</p> <p>Blizina europskog tržišta: Kanarski otoci su relativno blizu glavnim europskim središtima, što olakšava pristup velikom broju potencijalnih turista koji traže pustolovne aktivnosti.</p> <p>Pozitivna reputacija: Kanarski otoci već imaju snažnu reputaciju kao turistička destinacija, što olakšava privlačenje novih posjetitelja zainteresiranih za pustolovni turizam.</p>
<p>Prijetnje</p>	<p>Prilike</p>
<p>Utjecaj na okoliš: porast turizma generira negativan utjecaj na okoliš, poput degradacije zaštićenih prirodnih prostora i gubitka bioraznolikosti.</p> <p>Pritisak na lokalno stanovništvo: povećani turizam stvara veću potražnju za uslugama lokalnog stanovništva, što može dovesti do velikog pritiska na lokalne resurse i infrastrukture.</p>	<p>Otvaranje novih radnih mjesta: pustolovni turizam stvara izravna i neizravna zapošljavanja, što je korisno za lokalno stanovništvo.</p> <p>Razvoj infrastrukture: pustolovni turizam potiče razvoj infrastrukture, poput staza i parkova, koji poboljšava kvalitetu života stanovnika i posjetitelja.</p> <p>Promicanje kulture i tradicije: pustolovni turizam promovira kulturu i tradiciju</p>

<p>Upravljanje turizmom: učinkovito upravljanje turizmom ključno je za smanjenje negativnog utjecaja i maksimiziranje ekonomskih i društvenih koristi.</p> <p>Gospodarska diversifikacija: pustolovni turizam je gospodarski pokretač, ali važno je diversificirati gospodarstvo kako bi se smanjila ovisnost o ovom sektoru i kako bi se promicao razvoj drugih gospodarskih aktivnosti.</p>	<p>Kanarskih otoka, što je korisno za kulturni identitet lokalnog stanovništva.</p> <p>Održivost: pustolovni turizam prilika je za promicanje održivosti i zaštite okoliša, što je korisno za budućnost destinacije.</p> <p>Diverzifikacija turističke ponude: Pustolovni turizam prilika je za diverzifikaciju turističke ponude Kanarskih otoka, čime se može privući raznovrsnija publika i povećati konkurentnost destinacije.</p>
---	--

Izvor: Gobierno de Canarias., Turismo de Canarias difunde el patrimonio y la identidad del destino con historias narradas por guías oficiales, Las Palmas de Gran Canaria, 2024.

Kao što je vidno iz SWOT analize, Kanarski otoci posjeduju značajne prednosti koje čine ovu destinaciju privlačnom za pustolovni turizam. Raznoliki prirodni resursi, uključujući vulkanske planine, šume, plaže i ocean, pružaju bogate mogućnosti za aktivnosti poput planinarenja, ronjenja i surfanja. Blaga klima tijekom cijele godine dodatno doprinosi stabilnosti prihoda od turizma, dok blizina europskog tržišta i pozitivna reputacija olakšavaju privlačenje turista.

Međutim, Kanarski otoci suočavaju se s nekoliko izazova koji mogu utjecati na održivost i uspjeh pustolovnog turizma. Ovisnost o vanjskim tržištima čini ekonomiju ranjivom na globalne promjene, dok klimatske promjene mogu imati negativan utjecaj na okoliš i održivost aktivnosti. Poteškoće u pristupačnosti određenih područja ograničavaju broj posjetitelja i mogu smanjiti atraktivnost destinacije.

S obzirom na ove izazove, važno je usmjeriti napore na učinkovito upravljanje turizmom kako bi se minimizirao negativan utjecaj na okoliš i lokalne resurse. Gospodarska diversifikacija, razvoj infrastrukture i promicanje kulture i tradicije mogu dodatno poboljšati održivost i konkurentnost Kanarskih otoka. Otvorena radna mjesta i poboljšana infrastruktura doprinose lokalnom razvoju i kvaliteti života, dok prilike za promicanje održivosti i

diverzifikaciju turističke ponude mogu osigurati dugoročni uspjeh destinacije. Balansiranje turističkih prihoda i očuvanja prirodnih resursa ključan je za održavanje privlačnosti Kanarskih otoka kao odredišta za pustolovni turizam.

3.3.6 Uspješno poslovanje pustolovnog turizma na Kanarskim otocima

„Parapente Fuerteventura“ je tvrtka koja nudi paragliding letove iznad plaža i krajolika Fuerteventure, jednog od najzapadnijih otoka Kanarskog otočja. Tvrtka je osnovana 2005. godine i od tada je vodeća u sektoru paraglidinga na otoku. S velikim iskustvom na terenu, piloti agencije „Parapente Fuerteventura“ obučeni su da posjetiteljima ponude sigurno i uzbudljivo iskustvo. Kompanija nudi različite aktivnosti, paragliding za početnike i stručnjake te noćni paragliding za potpuno drugačiji doživljaj. Osim toga, „Parapente Fuerteventura“ također nudi najam opreme za paragliding, tečajeve paraglidinga što za početnike što za iskusne vodiče paraglidinga kako bi usavršili svoje.

„Parapente Fuerteventura“ ima nekoliko odredišta na otoku Fuerteventura, uključujući Playa de Sotavento, Playa de Esmeralda, Playa de Corralejo i Playa de Morro Jable. Svaka destinacija nudi jedinstven i autentičan doživljaj, a piloti tvrtke obučeni su za prilagodbu klimatskim i ekološkim uvjetima na svakoj lokaciji. Tvrtka ima značajan utjecaj na lokalno gospodarstvo jer stvara izravna i neizravna zapošljavanja na otoku te doprinosi očuvanju prirodne i kulturne baštine otoka. Osim toga, „Parapente Fuerteventura“ privlači turiste koji ostaju na otoku kako bi uživali u drugim lokalnim aktivnostima i uslugama, pomažući promicanju otoka kao turističkog odredišta.

Međutim, kompanija se također suočava s nekoliko izazova, uključujući konkurenciju drugih paragliding kompanija na otoku, obveza za održavanjem standarda sigurnosti i kvalitete te potrebu prilagodbe klimatskim i ekološkim promjenama. Osim toga, tvrtka također mora surađivati s drugim lokalnim tvrtkama kako bi posjetiteljima ponudili cijelovito i prije svega sigurno iskustvo.

Unatoč tim izazovima, „Parapente Fuerteventura“ ima nekoliko potencijalnih prilika, uključujući mogućnost širenja na druge otoke na Kanarskim otocima, nudeći nove usluge i aktivnosti te primanje financijske i tehničke potpore za poboljšanje i širenje kompanije.

Zahvaljujući znanju i iskustvu u tom području, Parapente Fuerteventura je u dobroj poziciji da nastavi biti lider u sektoru paraglidinga na Kanarskim otocima.¹⁰

4. Pustolovni turizam u Hrvatskoj

Pustolovni turizam u Hrvatskoj je vrsta turizma koja se oslanja na aktivnosti u prirodi kao što su planinarenje, biciklizam, ronjenje, rafting i druge pustolovne aktivnosti. Ova vrsta putovanja postaje sve popularnija u Hrvatskoj jer sve više gostiju traži nova, pustolovna i adrenalinska iskustva u prirodi. Hrvatska ima veliki prirodni potencijal za razvoj pustolovnog turizma. Obala, vrhunski geografski položaj, raznolikost flore i faune te čistoća prirode čine Hrvatsku idealnom destinacijom za razvoj pustolovnog turizma. Međunarodna događanja poput natjecanja u penjanju i brdskom biciklizmu također podupiru razvoj pustolovnog turizma u Hrvatskoj.

4.1 Povijesni razvoj pustolovnog turizma u Hrvatskoj

Razvoj pustolovnog turizma u Hrvatskoj započeo je krajem 19. stoljeća, kada su osnovani brojni sportski klubovi poput Hrvatskog planinarskog saveza i ostalih organizacija. Hrvatski planinarski savez osnovan je 1890. godine i bio je ključni čimbenik u razvoju pustolovnog duha u Hrvatskoj. Stvaranjem saveza Hrvati su prva zemlja u ovom dijelu Europe te deveta u svijetu koja je osnovala svoj planinarski savez. U 19. stoljeću pustolovni turizam bio je sinonim za brojne sportske organizacije i aktivnosti. Nadalje, zahvaljujući Hrvatskom jedriličarskom savezu, Hrvatska je postala središte za brojne jedriličarske ekspedicije i avanture. U 20. stoljeću razvoj pustolovnog turizma počeo je pratiti svjetske trendove, windsurf je postao popularan 1970-ih, dok su planinski turizam i ronjenje postali popularni 1980-ih.¹¹

4.2 Destinacije pustolovnog turizma u Hrvatskoj

Za ljubitelje aktivnosti na rijekama, Hrvatska nudi aktivnosti poput raftinga na rijekama kao što Mrežnica i Kupa te vožnje kanuima na Kupi, Dravi i Gackoj. Također na obali Jadranskog

¹⁰ Quintana, Canino, del Pino i Lopez, "Casos de éxito turístico en Canarias," 3.

¹¹ Privatni smještaj, "Razvoj pustolovnog turizma u Hrvatskoj," 2021.

mora prisutna je ponuda vođenih tura kajacima koje nude istraživanje raznoraznih špilja poput špilje Vrelo i špilje Veternice.

Za ljubitelje aktivnosti na tlu, Hrvatska nudi brojna brda i planine koje su idealno odredište za aktivnosti kao što su planinarenje. Hrvatska ima dobro uređene te označene staze stoga je moguće posjetiti i obići takva mjesta i individualno bez potrebe profesionalne pratnje. Hrvatska ima raznorazne varijacije flore i faune koje su unikatne te se većina spada pod zaštićenim vrstama. Odredišta poput Velebita, Učke i Papuka savršena su za ovakvu vrstu aktivnosti. Nacionalni parkovi poput NP Brijuni su idealno odredište za raznorazne pustolovne aktivnosti, što na kopnene što morske.

Za ljubitelje ekstremnijih aktivnosti poput adrenalinskih parkova ili zračnih aktivnosti Hrvatska također nudi širok spektar aktivnosti poput vožnje zip-lineom, bungee jumpinga, letenje avionom, skoka s padobranom te paintballa. Neki od najpoznatijih odredišta su Rizvan, Kupjak, Glavani i Medulin.

4.3 Potencijalne destinacije za razvoj pustolovnog turizma u Hrvatskoj

Potencijalne destinacije za razvoj pustolovnog turizma u Hrvatskoj su mnoge, no najveći je fokus na Slavoniju, koja je turističke najmanje razvijena, a nudi mnoštvo prirodnih resursa koji bi se mogli iskoristiti. Područje je poznato po svojoj razvedenoj obali, arhipelagu otoka, planinskim predjelima te raznolikoj flori i fauni. Slavonija je idealno odredište za razvoj pustolovnog turizma jer nudi široku paletu mogućnosti za aktivnosti kao što su pješaćenje, biciklizam, ronjenje, lov i ribolov te mnoge druge pustolovne aktivnosti. Destinacije kao što je Žumberak, Međimurje i Vukovarsko-srijemska županija idealne su za aktivnosti kao što su planinarenje, biciklizam i lov.

4.4 SWOT analiza pustolovnog turizma u Hrvatskoj

SWOT analiza (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats) je strateški alat koji se koristi za analizu i ocjenu pozicije organizacije ili destinacije na određenom tržištu. U kontekstu pustolovnog turizma SWOT analiza se koristi za prepoznavanje snaga, slabosti, prilika i prijetnji za razvoj pustolovnog turizma u Hrvatskoj.

Tablica 2. SWOT analiza pustolovnog turizma u Hrvatskoj

Snage	Slabosti
<p>Geografska raznolikost: Hrvatska ima izuzetno raznoliku geografiju, na sjeveru i istoku nalaze se veoma plodne ravnice koje su pogodne za poljoprivredu. Središnji dio poznat je po brdima i planinskim masivima, dok je na zapadu prisutna Jadranska obala, poznata po stjenovitima obalama, otocima i bistrom Jadranskom moru.</p> <p>Raznovrsna flora i fauna: Hrvatska je također bogata biološkom raznolikošću, s mnogo različitih biljnih i životinjskim vrsta. U kontinentalnom dijelu prisutne su šume te razne životinje vrste kao što su medvjed, vuk i ris. U primorskom dijelu flora uključuje mediteransko bilje, masline, vinovu lozu i aromatične bilje, dok u Jadranskom moru žive brojne vrste riba.</p> <p>Ugodna klima: Hrvatska uglavnom ima ugodnu klimu, na obali prevladava mediteranska klima s blagim zimama i toplim, suhim ljetima, što je idealno za turizam. Unutrašnjost Hrvatske ima kontinentalnu klimu, s toplim ljetima i hladnijim zimama.</p>	<p>Fokus na masovni turizam: Hrvatska je već dugo poznata po masovnom turizmu, pogotovo duž Jadranske obale. Većina turista dolazi tijekom ljetnih mjeseci, uglavnom zbog sunčanja i kupanja u moru. Ovakav način turizma stvara pritisak na infrastrukturu, resurse i okoliš.</p> <p>Nedovoljno ulaganje u razvoj pustolovnog turizma: iako Hrvatska ima ogromni potencijal za pustolovni turizam, poput planinarenja, biciklizma, ronjenja, raftinga, speleologije i slično, ovaj sektor nije dovoljno razvijen. Mnoga planinska područja, nacionalni parkovi, rijeke i otoci nude nevjerojatne mogućnosti za avanturističke aktivnosti, ali nedostaje ulaganje u infrastrukturu, promociju i organizaciju takvih sadržaja.</p> <p>Prevelika koncentracija na sezonalnost i turizam na obali: turizam u Hrvatskoj je uglavnom sezonski, s fokusom na ljetne mjesece, i koncentriran je na Jadransku obalu. Većina turističkih aktivnosti događa se između lipnja i rujna, što stvara sezonske oscilacije u ekonomiji.</p>
Prilike	Prijetnje

Učinkovito korištenje prirodnih resursa:

Hrvatska, osim Jadranske obale, bogata je prirodnim resursima u kontinentalnim dijelovima, kao što su Slavonija, Baranja, Gorski kotar i Lika, koji su još uvijek nedovoljno iskorišteni u turističke svrhe. Ove regije nude prekrasne krajolike, plodne ravnice, rijeke i šume, ali još nisu prepoznate kao glavna turistička odredišta. Ulaganje u razvoj turizma u kontinentalnoj Hrvatskoj, s naglaskom na pustolovni turizam, predstavlja ogromnu priliku.

Rastuća zainteresiranost putnika za autentičnim oblicima turizma:

sve više putnika želi doživjeti autentična iskustva koja uključuju lokalnu kulturu, običaje i tradiciju. U Hrvatskoj pustolovni turizam postaje sve popularniji, jer turisti traže aktivna i uzbudljiva iskustva poput planinarenja, biciklizma, raftinga ili istraživanja nacionalnih parkova i prirodnih rezervata. Ova vrsta turizma omogućava putnicima da se povežu s prirodom i lokalnim načinom života, a Hrvatska, sa svojom bogatom kulturnom baštinom i prirodnim ljepotama, ima ogromni potencijal da zadovolji te interese. mogućnost.

Promoviranja pustolovnog turizma od strane influencera:

influenceri, posebno

Konkurencija susjednih država:

Hrvatska se suočava s konkurencijom susjednih zemalja koje također nude pustolovni turizam. Na primjer, Slovenija nudi avanturističke aktivnosti u Alpama i špiljama, dok Crna Gora ima spektakularne kanjone i rijeke za rafting. Ove zemlje razvijaju svoje pustolovne ponude, što može privući turiste koji traže uzbudljive aktivnosti i može stvoriti pritisak na Hrvatsku da poboljša svoju ponudu u ovom segmentu i ponudi jedinstvene avanturističke doživljaje.

Inflacija i rast cijena u Hrvatskoj:

rast cijena u Hrvatskoj može utjecati na pustolovni turizam jer visoki troškovi mogu smanjiti broj turista koji su spremni platiti za određene aktivnosti.

Nedostatak kvalificirane radne snage na tržištu rada:

nedostatak kvalificirane radne snage može biti posebno problematičan za pustolovni turizam. Jer ekstremne aktivnosti zahtijevaju visoko obučene vodiče i instruktore. Pružanje nedovoljno kvalificiranih stručnjaka za ove aktivnosti može utjecati na kvalitetu usluge i sigurnost turista.

<p>oni na društvenim mrežama, igraju veliku ulogu u promoviranju turističkih destinacija. Hrvatska, s brojnim lokacijama poput Dubrovnika, Istre i Dalmacije, često privlači influencere koji kroz svoje sadržaje promoviraju ljepote zemlje. Ova promocija može pomoći u širenju svijesti o manje poznatim, autentičnim oblicima turizma poput pustolovnog turizma ili lokalnih običaja.</p>	<p>Klimatske promjene: klimatske promjene mogu utjecati na pustolovni turizam u Hrvatskoj na različite načine. Porast temperature može otežati aktivnosti na otvorenom, poput planinarenja ili biciklizma, posebno u ljetnim mjesecima. Također, sve češće ekstremne vremenske pojave, kao što su suše ili obilne kiše, mogu utjecati na sigurnost i pristupačnost destinacija za aktivnosti poput raftinga ili vođenja ture kroz prirodu.</p>
---	---

Izvor: Izrada autora prema vlastitom nahođenju

Kao što je vidno iz SWOT analize, Hrvatska posjeduje značajan potencijal za razvoj pustolovnog turizma, posebno u svojoj kontinentalnoj regiji koja je još uvijek nedovoljno iskorištena. Iako postoje brojne prilike, poput rastuće zainteresiranosti putnika za autentična iskustva i mogućnosti za promicanje putem influencera, Hrvatska se suočava s izazovima poput konkurencije susjednih zemalja, inflacije, nedostatka kvalificirane radne snage i klimatskih promjena. Kako bi Hrvatska maksimizirala svoje prednosti i odgovorila na ove izazove, potrebno je usmjeriti napore na unapređenje infrastrukture, edukaciju kadrova i prilagodbu na promjenjive klimatske uvjete. Održivo korištenje prirodnih resursa i aktivno promoviranje pustolovnog turizma mogu značajno doprinijeti diversifikaciji turističke ponude, privući nove posjetitelje i osigurati dugoročni razvoj turističkog sektora.

Zaključak

Zaključak ovog istraživačkog rada naglašava važnost pustolovnog turizma kao dinamičnog i rastućeg segmenta turističke industrije. Analizom razvoja, karakteristika, tipova i konkretnih primjera u Europi, posebice u Hrvatskoj, možemo zaključiti sljedeće:

Pustolovni turizam nije samo oblik putovanja koji nudi uzbudljive i napete aktivnosti, već i mogućnost otkrivanja prirodnih ljepota, kulturne baštine i povezanosti s okolišem. Raznolikost aktivnosti koje obuhvaća omogućuje prilagodbu ovog oblika turizma različitim interesima i preferencijama turista, pridonoseći tako većoj diverzifikaciji i održivom razvoju turističkih destinacija. Osim što zadovoljava potrebe avanturista i ljubitelja prirode, pustolovni turizam također potiče razvoj lokalnih zajednica kroz otvaranje novih radnih mjesta i razvoj infrastrukture.

Pustolovni turizam u Europi ima duboku povijesnu pozadinu, ali se istovremeno prilagođava suvremenim trendovima koji naglašavaju važnost zaštite prirodnih resursa i kulturnog identiteta. Studije slučaja poput Kanarskih otoka pokazuju kako se regija uspješno integrirala u globalni pustolovni turizam, pružajući posjetiteljima jedinstvena iskustva u skladu s okolišem. Kanarski otoci koriste svoju prirodnu raznolikost i povoljne klimatske uvjete kako bi privukli turiste, dok istovremeno razvijaju održive prakse koje minimiziraju negativan utjecaj na okoliš.

Hrvatska je bogata prirodnim i kulturnim resursima i ima veliki potencijal za daljnji razvoj pustolovnog turizma. Povijesni razvoj i trenutna odredišta kao što su nacionalni parkovi, planinske šetnice i obalna područja nude raznolike mogućnosti za aktivan odmor i pustolovna iskustva. Potencijalne destinacije za pustolovni turizam identificirane su i analizirane kroz SWOT pristup, što omogućava pružanje smjernica za budući razvoj i strategije promocije. Ulaganje u infrastrukturu, obrazovanje kadrova i održive prakse može značajno povećati atraktivnost Hrvatske kao destinacije za pustolovni turizam.

U konačnici, pustolovni turizam nije samo ekonomski važan, već i doprinosi očuvanju prirodnih i kulturnih resursa te lokalnom razvoju zajednica. Njegov razvoj omogućava turistima da se povežu s prirodom i lokalnim načinom života, dok istovremeno podržava ekološku i kulturnu održivost. Stoga je važno dalje poticati održivi pristup u razvoju ovog segmenta turizma, s ciljem očuvanja resursa za buduće generacije i jačanja turističke konkurentnosti destinacija.

Bibliografija

Knjige

- Buckley, Ralf. *Adventure Tourism* [Pustolovni turizam]. Australia, 2006.
- Pirjevac, Boris, i Oliver Kesar. *Počela turizma*. Zagreb: Mikrorad, 2002.
- Rabotić, Branislav. *Selektivni oblici turizma*. Beograd: Visoka turistička skola strukovnih studija, 2013.
- Geić, Stanko. *Menadžment selektivnih oblika turizma*. Split: Sveučilišni studijski centar za stručne studije u Splitu, 2011.

Radovi

- Demonja, Damir. *Selektivni obilici turizma – primeri dobre prakse u svetu i stanje u Republici Srbiji*, Novi Sad: Prirodno-matematički fakultet, 2016.
- Smajlović, Sanela. *Budućnosti turizma*, 2023.

Web izvori:

- Turismo de Canarias difunde el patrimonio y la identidad del destino con historias narradas por guías oficiales*. Gobierno de Canarias, 2024.
<https://www3.gobiernodecanarias.org/noticias/turismo-de-canarias-difunde-el-patrimonio-y-la-identidad-del-destino-con-historias-narradas-por-guias-oficiales/?format=pdf> (pristupljeno 15.5.2024.)
- Canarias celebra el Día Mundial de Turismo con la colaboración pública-privada como clave de la recuperación*. Gobierno de Canarias, 2022.
[Portal de Noticias del Gobierno de Canarias](#) (pristupljeno 12.6.2024.)
- Casos de éxito turístico en Canarias*. Quintana, Teresa; Canino, Maria Brito del Pino, i Alzola Gil Lopez, 2015. <https://accedacris.ulpgc.es/handle/10553/56529> (pristupljeno 16.5.2024.)
- Selektivni oblici turizma u RH i razvoj kontinentalnog turizma*. Vidas, Ivan, 2022.
<https://www.insolve.hr/literatura/2/52761> (pristupljeno 10.5.2024.)
- Posebni oblici turizma*. Drmić, Antonija, 2022.
https://mint.gov.hr/UserDocsImages/2022_odrzivi_web/221207_10_posebni.pdf (pristupljeno 10.5.2024.)

Adventure travel. Wikipedia, 2022.

https://en.wikipedia.org/wiki/Adventure_travel (pristupljeno 13.5.2024.)

Adventure Tourism – Definitions, History, Types, Characteristics & Features, or Importance. Tourism notes, 2024.

<https://tourismnotes.com/adventure-tourism/> (pristupljeno 13.5.2024.)

Adventure travel and tourism statistics and trends for 2021-2023. Hernbog, Axel, 2024.

<https://www.tripplo.co.uk/adventure-travel-statistics-and-trends> (pristupljeno 13.5.2024)

The European market potential for adventure tourism. Ministry of Foreign Affairs, 2023.

<https://www.cbi.eu/market-information/tourism/adventure-tourism/adventure-tourism/market-potential> (pristupljeno 14.5.2024.)

Turismo Activo en las Islas Canarias. Futurismo Canarias, 2023.

<https://futurismocanarias.com/turismo-activo-en-las-islas-canarias-una-aventura-completa/>

(pristupljeno 15.5.2024.)

Descubre el origen del turismo en Canarias: una mirada al pasado. Turismolandia, 2023.

<https://turismolandia.com.es/blog/cuando-empezo-el-desarrollo-del-turismo-en-canarias/>

(pristupljeno 16.5.2024)

Desafíos y oportunidades en el turismo de Canarias. Futurismo Canarias, 2024.

<https://futurismocanarias.com/desafios-y-oportunidades-en-el-turismo-de-canarias/>

(pristupljeno 16.5.2024.)

Hrvatska: vodič za turiste avanturiste. Hrvatska turistička zajednica, 2022.

<https://portal.privatnismjestaj.hr/clanak/hrvatska-vodic-za-turiste-avanturiste>

(pristupljeno 17.5.2024.)

Društvene mreže u turizmu. Vretenar, Nevena, 2022.

[Društvene mreže u turizmu znatno povećavaju profit \(radionica.hr\)](https://www.radionica.hr/drustvene-mreze-u-turizmu-znatno-povecavaju-profit)

(pristupljeno 24.7.2024.)

Popis ilustracija

Tablice

Tablica 1.	SWOT analiza pustolovnog turizma na Kanarskim otocima	15
Tablica 2.	SWOT analiza pustolovnog turizma u Hrvatskoj	21